

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ВИДАЧІ МІКРОКРЕДИТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Відносини мікрокредитування є поширеною інституцією у світовому просторі, яка була започаткована ще у 70-х роках минулого століття уродженцем Бангладешу Мухаммедом Юнусом з метою фінансування бідного прошарку суспільства, людей, яким банківські установи не надавали грошей в порядку кредитування. З того часу відносини мікрокредитування активно поширювались світом. І з часом «мікрофінансування» набрало форму глобального руху, мета якого – «світ, в якому всі, особливо бідні та соціально маргіналізовані люди та сім'ї, мають доступ до широкого кола доступних високоякісних фінансових продуктів та послуг, включаючи не тільки кредит, а й також заощадження, страхування та перекази коштів» [1].

В Україні поняття «мікrokредит» з'явилося у 2011 році, почало активно функціонувати в 2013-тому, а вже у 2019 році обсяг кредитів, виданих фінансовими компаніями, становив десятки мільярдів гривень, левову частку яких складало (і складає сьогодні) онлайн-кредитування.

Відповідно до положень чинного законодавства послуги мікрокредитування в Україні можуть надавати Банки та небанківські фінансові (макрофінансові) організації, що мають відповідну ліцензію Національного Банку України. Перевірити наявність ліцензії мікрофінансової організації можна у Державному реєстрі фінансових установ, що дозволяє боржникам мінімізувати ризики такого кредитування вже на етапі укладення договору кредитування.

Відносини он-лайн мікрокредитування набули великої популярності та були поширені на території нашої країни на протязі останніх років. Не втратили вони своєї актуальності та затребуваності і з введенням в Україні воєнного стану. Складні життєві ситуації в яких опинилися українці після 24 лютого 2022 року обумовили об'єктивну необхідність фінансування навіть мінімальних життєвих потреб. Із значною частиною таких проблем результативно пораються волонтери, окремі державні інституції. Однак питання побутового мінімального фінансування постраждалих верств населення залишилось відкритим. З огляду на це відносини мікрофінансування в черговий раз стали у нагоді і набули сучасних аспектів, хоча і не позбавилися окремих вад та дискусійних моментів. Так, опинившись в складних життєвих умовах люди вимушені укладати договори мікрокредитування дуже часто на вкрай не вигідних для себе умовах, не розбираючись в правових аспектах таких договорів. З іншого боку спостерігається активне зловживання своїми правами з боку мікрофінансових установ. Так, наприклад, останні визначають захмарні ставки за договором кредитування, що часто доходять до 1500 % річних і потенційно

в декілька десятків разів перевищують тіло кредиту. Крім того, такі організації практично не перевіряють стан платоспроможності позичальника, що може свідчити про свідоме бажання загнати таку особу у безвихідне фінансове становище, замість того, щоб реалізувати змістовне призначення інституту мікрокредитування – допомога і відновлення життєздатності бідних (фінансово незабезпечених) людей. Таким чином діяльність мікрофінансових установ останнім часом набула всіх ознак зловживання правом (ч. 3 статті 13 ЦК України) бо дуже часто реалізовується не з метою надати допомогу, а з явною метою завдати шкоду позичальнику, затягнувши його в завчасно неможливі до виконання відносини.

Викладені обставини, практика правозастосування конструкцій мікрокредитування он-лайн, проведені перевірки та узагальнення діяльності таких структур Національним банком України свідчать про нагальну потребу вдосконалення окремих аспектів процедури мікрокредитування. Так варто встановити верхню межу відсоткової кредитної ставки для договорів мікрокредитування, а не залишати це питання на вільний розсуд сторін. Доцільним є закріплення максимального розміру реальної денної відсоткової ставки на рівні 0,8 % на добу (зараз у середньому 2,5 %). В такому випадку реальними стають можливості позичальника вчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання.

Законодавчо мають бути закріплені обов'язки мікрофінансових установ щодо перевірки кредитоспроможності позичальника, що дозволить зменшити надмірне боргове навантаження на одного споживача. Сучасна практика свідчить, що взявши кредит одного разу українець може потрапити у фінансову залежність на все життя. Кредитор має сумлінно ставитися до реалізації своїх прав і добросовісно перевіряти кредитну історію та фінансове становище боржника, а не зловживати своїми правами свідомо створюючи кабальні умови правочину.

Життєво необхідним є і запровадження додаткових штрафних санкцій за порушення встановлених законодавством вимог до укладення кредитних договорів, оскільки «правила без відповідальності за їхнє порушення зазвичай не діють» [3]. Окрему увагу при цьому слід звернути на встановлення відповідальності мікрофінансових установ за зловживання своїми правами.

За словами голови Національного банку Андрія Пишного: «Питання моральної поведінки при врегулюванні простроченої заборгованості вже вирішене. Національний банк здійснює постійне спостереження за поведінкою кредиторів та колекторів. А ось кредити під більш ніж 1500 % річних – вкрай нездорова практика. Вона ототожнює послугу споживчого кредиту з «борговим ярмом» та наголошує на невідповідності законодавства України найкращим міжнародним практикам, у тому числі країн ЄС». Так в країнах ЄС регулятори обмежують ставки щодо мікрокредитів.

Зрозуміло, що винятково обмежувальними заходами проблему зростання боргів у незахищених верств населення можна лише призупинити, але не усунути остаточно. Необхідна робота зі зниження

попиту на такі фінансові послуги. Це насамперед підвищення правової та фінграмотності населення. І робота з банками, щоб вони полегшили населенню доступ до фінансових ресурсів. І зниження кредитних ставок країною загалом.

Думається, що означені дії з боку держави стануть дійсно реалізованим життєвим інструментом підтримання українців в умовах затяжного воєнного конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт. Вікіпедія – вільна енциклопедія. – URL: <https://uk.wikipedia.org/>
2. Вергун А. М., Матвієнко С. М. Роль та перспективи розвитку мікрокредитування в країнах, що розвиваються. www.economy.nayka.com.ua / № 2, 220 / 27.02.2020.
3. У НБУ взяли за мікрокредитування: хочуть захистити тих, хто не «усвідомлює наслідків своїх дій» [Електронний ресурс]. <https://www.slovoidilo.ua/2023/05/01/novyna/finansy/nbu-vzyalysya-mikrokredytuvannya-xochut-zaxystyty-tyx-xto-ne-usvidomlyuye-naslidkiv-svoiyx-dij>

Ключові слова: мікрокредити, річна ставка, зловживання правом, захист боржника.
Key words: microcredits, annual rate, abuse of right, protection of the debtor.

ВАЩАК ВЛАДИСЛАВ АНАТОЛІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права*

ОЗНАКИ САМОРЕГУЛЮВАННЯ В ІНТЕРНЕТІ

Інтернет кардинально змінив спосіб нашого життя, роботи та взаємодії. Завдяки широкому охопленню та впливу онлайн-сфера створює унікальні виклики, зокрема, проблеми з конфіденційністю, ризики кібербезпеки та поширення шкідливого вмісту. У відповідь на ці виклики саморегулювання стало ключовим механізмом сприяння відповідальній поведінці та забезпечення безпечного інтернет-середовища. Виникає необхідність розгляду особливостей саморегуляції в інтернет-сфері, детальне їх дослідження.

Можна виділити наступні особливості саморегулювання в інтернет-сфері. Це добровільна участь, наявність галузевих стандартів, кодексів поведінки, прозорість, підзвітність, розширення прав і можливостей користувачів і постійне вдосконалення. Саме ці ознаки вказують на здатність саморегуляції до створення відповідального, етичного та безпечного цифрового середовища. Проаналізуємо кожну із зазначених особливостей окремо.

Добровільна участь.

Одним із фундаментальних аспектів саморегулювання в інтернет-сфері є добровільна участь. На відміну від традиційних форм регулювання, що нав'язуються зовнішніми суб'єктами, саморегулювання

Шамота Олександр Володимирович

Актуальні питання визначення гендерної рівності
в шлюбно-сімейних правовідносинах 547

Богомолова Валерія Сергіївна

Актуальні напрями вдосконалення процедури видачі
мікрокредитів в умовах воєнного стану. 550

Ващак Владислав Анатолійович

Ознаки саморегулювання в інтернеті 552

Веретільник Анна Ігорівна

Криптовалюти як об'єкт цивільних прав. 555

Колісниченко Сергій Васильович

Автомобільні дороги як об'єкт цивільних правовідносин 557

Маршук Юлія Сергіївна

Інформаційні права у сфері охорони здоров'я та їх захист. 559

Московчук Роксолана Петрівна

Виконання банківських договорів в умовах війни 562

Оскілко Олексій Олегович

Окремі питання захисту прав жінок-військовослужбовців
в Україні 564

Первак Анна Дмитрівна

Нормативно-правова регламентація соціального підприємства
як важливий крок у напрямку європейського розвитку України 567

Ткалич Максим Олегович,

Толмачевська Юлія Олегівна

Договір перевезення учасників спортивних змагань –
осіб з інвалідністю 569

Цуняк Ірина Геннадіївна

Валютні форварди 571

СЕКЦІЯ 24

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитоновна Олена Іванівна

Концепція «комп'ютерної симуляції» та категорія
«віртуальної власності». 574

Ульянова Галина Олексіївна

Стягнення компенсації за порушення авторських прав. 578

Бааджи Наталія Пилипівна

Академічна доброчесність як складова академічної культури 580

Галупова Лариса Ігорівна

Захист авторських прав на контент, розміщений
у соціальних мережах 584